

Določila pričujočega razglasa stopijo v veljavnost tisti dan, ko se razglase v deželnem zakoniku.

Opomba: Ta uredba je bila v deželnem zakoniku razglašena dne 16. t. m.

Kmetijstvo.

Nevarnost vetrov in njene škodljive posledice za hosto.

Komaj so šele meseci pretekli, odkar smo v dnevnikih čitali o velikih škodah, povzročenih po vetrovih v hostah. Kako take uime nastanejo, je obče znano. Zato je velevažno vedeti, kako jih je preprečiti in kaj ukreniti, da se še zgode.

Po dolgotrajnem deževju nastopajoči zapadni veter, preobrne največ gozdnih dreves; izmed teh pa seveda najčešče jelovino, ker so listnata drevesa gola, ter lažje prebijejo naval. Tudi korenine so pri jelovini najplitveje. Nadalje opazujemo, da so hoste vetrovnim polomom tem huje izpostavljene, čim plitvejša je njihova ruša, čim više sega z mahom porasli prod. A najnevarnejši so vetrovi visokodrevesnim gozdom, koder trebamo vsestranski popolnostni razvoj vsakega posameznega drevesa. A zaradi te nevarnosti se ne sme misliti, da ne kaže vzgajati visokodrevesnih host; nikakor ne! Žalostno bi bilo, če bi se nepregledno daleč raztezalo pritlično grmičje „puščina“, kakor jo, žal, nahajamo po zanemarjenih posestvih. Visok les, ta da kmetu gmotnih sredstev na roko. Seveda so vetrovom najbolj na poti parobki gozda, potem preseke in posamezna stoječa drevesa frat.

Včasih pa vidimo podrto drevje celo v sredini gozda. Ker človek ne more neposredno vplivati na vetrove, se mora zadovoljiti s tem, da vse odstrani, kar bi utegnilo nevarnosti pospeševati.

Torej ne sekajmo parobja kar od kraja, temveč le tu pa tam poderimo kako drevo. Ravno tako ne podirajmo hoste od zahodne strani, če je pristopna južnim burjam, ampak od vzhodne.

Ne puščajmo posameznih smrek ali jelk po fratah, ker jih bode še prva burja prevrgla, temveč mecesen ali pa bukev, hrast, sploh drevesa z globoko segajočimi, krepkimi koreninami in redkejšimi vejami.

Da nam viharji drevja v sredi gozdov ne bodo ruvali, oziroma lomili, glejmo na to, da odstranimo šibka, krhka drevesa, že celo pa, če vsled kake rane gnijejo. Saj nas k temu napeljuje že vsakdanja potreba.

Pri čiščenju nasadov glejmo, da ostane vrhovje gozda sklenjeno, to se pravi, da ne sekamo tako tja v en dan in ne narejamo lukenj v gozdni strehi.

Pazimo na čiščenje vodovodov, strug in jarkov, sicer se zamaše ali založe in prva ploha izpodje korenine cele vrste dreves, ki potem popadajo. Tako

nastale vrzeli se ob priliki novih viharjev in nalivov večajo ter kaj lahko uničijo ves gozd.

Tudi brezobzirnost, škodoželjnost, oziroma sosedova sila lahko odpre uničevalno pot v naš gozd vetrovom, če njegova gozdna parcela sega v mojo. Tako posestno razmerje je gospodarska škoda; tamkaj pa, kjer je ohranitev gozda zaradi javne blaginje potrebna, pomeni javno škodo.

Skupni obrat ali snovanje gospodarskih zadrug so edini pripomočki proti temu zlu.

Preseke naj se prirejajo v ravnih črtah, brez voglov in kotov, kamor buta in se zaganja vihar. Istotako naj se ne seka in podira les v oddelkih iz sredine gozda in naj se ne izredi preveč po podiranju posameznih debel.

Kolovoze in širša pota prirejati, ne kaže po gozdu, če povzročajo sekanje lesa ali korenin v večjem obsegu. Tako obsekano drevo se pri prvi nevarnosti podere in viharju pot odpre.

Čim večje je drevo, tem večja je nevarnost, ker se vihar v vejevju lovi in dolgo deblo nevarnost pomnožuje.

Drevesa, ki so zrasla bolj na prostoru, imajo močnejše razvite korenine in so do tal vejnata. Taka drevesa se laglje branijo uničujoči sili burje. Seveda ne smemo pretiravati in zagovarjati predaleč segajoče prostornosti in obrasti drevja, ker ne služi gospodarskemu pridu.

Burja najrajše vrže, oziroma polomi ravnokar dorasla drevesa!

(Konec prih.)

Poučni in zabavni del.

Hroščar.

Prijatelja sem povabil na izlet. Pojdi — sem rekel — pojdi in premeriva tole pot. Kraj je — pravijo — prav lep: visoke gore, ozke doline, gole peči, temni gozdi, zeleni travniki, globoka jezera, šumeči slapovi, bistri studenci, deroče reke in kaj vem kaj še vse. Jutri vstaniva nekoliko bolj zgodaj; dan je dolg, in predno zaide solnce, bova mnogo videla, se pošteno izprehodila — saj veš, kako nam pisarniškim sužnjem dobro dé, če moremo na prostem nekoliko pretegniti okorele ude — in zvečer z nebeškimi občutki padeva Morfeju v naročje.

In takoj je bil prijatelj voljan. Kaj bi pa tudi ne bil; kar skomine so se mu delale, ko sem mu našteval krasote, ki jih bo gledal, in prijetnosti, ki jih bo užival. On, takó navdušen za vse lepo, naj bi izpustil táko priliko!

Komaj se je zjutraj zaznal dan, že me je prijatelj budil iz spanja: Krasno jutro, da nikdar lepšega; kar odriniti bo treba, ti, lenoba, pa mehkužiš grešno telo v pernicah; izvleci že vender svojega

rojstva borne kosti na dan! Tako me je uljudno pozdravil. Sladko upanje v srcu na prijetnosti zjutrajnjega potovanja me je vrglo iz postelje. Urno sva se pripravila ter odrinila.

Kakšno jutro! — Pravkar je priplulo zlato solnce na obzorje ter je pošiljalo svoje žarke izza gorskega orjaka, v čegar podnožju sva zavila proti jugu. Na prisojnih legah se je rastlinstvo blesketalo v rosi, kakor bi bilo okrašeno z nebrojnimi biseri, osoje pa je kril temnozelen polmrak, kakor bi se od njih poslavljal nočni sen; iz gošče so se čuli ptičji glasovi in po cvetju so ždele drobne živalce. Kar treslo se je srce blaženosti v krasni prirodi in pljuča so s slastjo pila čisti gorski vzduh. — O, prijatelj, to je užitek!

Toda njegovo srce je bilo zakrknjeno. Srepa je tiščal svoje sicer šegave oči v tla in se ni menil za krasoto okrog sebe. — Pa da bi njemu tako jutro ne bilo povšeči?!

Koliko potov sva že skupaj prehodila — daljših in krajših — pa vselej ti je bil kakor nepokoj; samo življenje ga je bilo in jezik mu ni izlepa miroval: pripovedoval je, pel in zbijal šale, da je bilo kaj — sedaj je pa hipoma postal tak! Neprestano je imel oči v tleh ali v grmovju in vedno bolj se mu je resnil obraz. — Kmalu sem ga spazil, da se je bil revež zaljubil.

Ali njega niso premotile niti take ali take oči, niti taki in taki lasi ali kar vse meša in moti moške glave — on ima doma ljubeznivo ženko in kopo ljubkih otročičev, pa se ne meni več za take vsakdanjosti — zaljubil se je v — hrošče!

Hrošči so mu zmešali glavo, in sedaj je gluh in slep za vse drugo; vzhajajoče solnce mu je deveta skrb, lepa priroda okrog njega lanski sneg. Nekaj časa sem mislil, da mu vsaj jaz kaj veljam, ali urezal sem se; bil sem mu le kamen izpodtike, strelovod njegovi sitnosti ter vzrok vsem njegovim neuspehom pri hroščji lovi. Odpadek govna na cesti mu je bil veliko bolj pri srcu; prebrskal ga je tako natančno ter ga preiskal in pregledal tako skrbno, kakor bi v njem moral dobiti vsaj tak demant kakor je Kohinur. Pa tudi nobenega večjega kamna ni mogel pustiti na miru; presukal ga je, pregledal od spodaj, potem mesto, kjer je kamen ležal, ter je preiskal rove, če jih je bilo kaj pod njim. Če se mu je zdela „sumljiva“ kaka rastlina, jo je „pretuhtaval“, bolj kakor kak rastlinoslovec. Če je zagledal star, trhel štor, se ga je polotil s tako vnemo, da bi tega ne mogel bolje storiti sam Don Kihote; suval je vanj s palico, ga obdeloval in mrcvaril, da je trhli drob letel na vse strani. In če je kje zagledal kaj živega, kar je bilo podobno hrošču, kako so se mu zaiskrile oči! Planil je na nedolžno žetev, kakor plane krvoželjni skobec na krotkega goloba, pograbil ga je, vzal iz žepa ploščnato steklenico, kamor je bil nalil špirta, odvil ji je pokrov,

potlačil živalco v steklenico in pokrov zopet privil. Prav nič se mu ni smilila uboga stvarca, ko je brcala z vsemi šestimi nogami, vila s tipalkami, privzdigovala krila, topeča se v grozni tekočini. Nasprotno: hudobno srce se mu je tem bolj radosti topilo, čim več hroščev je pojemalo v špirtu.

Umevno je, da se nama v teh odnošajih pot ni kdovekako odsedala. Jaz sem imel dosti prilike, da sem ogledoval res lepo prirodo okrog sebe. Toda če sem se kam zagledal, me je okregal in oštel, da me je bilo skoraj sram. Kaj stojiš in zijaš — je rekel — čemu sem te pa vzal s seboj; ali mi ne moreš nekoliko pomagati? Poglej malo pod onile kamen ali pa pod tistole bruno, če je kaj spodaj! Brez vse hasni mi vender ne boš, negodè! Smilil se mi je prijatelj, pa sem res še jaz malo okrog pogledal; ali sreče nisem imel prave, in zopet me je ošteval. Najlepše je pa to: Če tudi njemu ni šlo kakor je želel ter navzlic risjemu pogledu le ni izteknil nič pravega, sem bil vzrok jaz; če mu je hrošč utekel, sem bil vzrok jaz; če se drugemu hrošču ni zdelo čakati, da bi ga prijatelj pograbil in pomašil v svojo steklenico, ter je rajši odletel, sem bil vzrok seveda zopet jaz. Tako sem si nevede in nehote v kratkem nabral grehov, da jim nisem vedel števila. Toda resnici na ljubo bodi povedano, da so mi bili ti grehi velikodušno odpuščeni, ko sem končno navzlic svoji nerodnosti zalotil šesteronožca, ki je bil baje imeniten.

Tako sva se počasi pomikala dalje, pa sva vender le naprej prišla; hodila sva skoz gozd, po goličavi, ob travnikih in sva prišla v vas. Kraj vasi so bile velike skladovnice drv. To je bilo zopet zanj. Kar tja je zavil in upiljil vanje oči, kakor bi bil hotel prešteti vse letnice na lesu. Začudeno so ljudje postajali in strme gledali čudaka ker si niso vedeli tolmačiti, zakaj tako natančno preiskuje njih drva. Meni pa je začelo tesno prihajati okrog srca, in ko se je pri drugih skladovnicah zopet zatopil v svoje študije ter so se ljudje začeli namuzavati, sem se skrivaj polagoma odmikal, korak za korakom, da bi vsaj še name ne padala kakršnakoli sumnja.

Hipoma se je tovariš spomnil, da je šel pravzaprav na „izlet“. Tedaj se je pa sklonil, del obraz v resne gube, pogledal okrog sebe ter mi silno odvažno začel govoriti: Dvigni vendar, dvigni oči pa poglej one strmine, ostre čeri, pa tamle temni rob smrekovega gozda; zgoraj višnjevo nebo in spodaj zelene travnike; pa pot, kako se vije, kakor kača. Kakšna nasprotja in vendar kakšna lepa celota! Odpri torej oči, pa glej, pa zapomni si; kaj takega ne vidiš več! Tako si je moril vest; jaz sem pa pomilovaje poslušal prisiljeni izbruh čutil, ki mu jih je tako hipoma, pa za tako mala časa navdala krasota prirode; saj menda ne prej in ne slej ni več mnogo videl. Kako tudi, ko je skoraj vso pot brskal po tleh, prekladal kamenje, prerival brune, razkópaval šture, pripogibal

veje ali pa tekal za brzci, da je bila pot za nama zaznamovana, huje kakor bi se bila po nji vlekla divja vojska vaških paglavcev.

Oči so imele kaj gledati, ali njegove tega niso utegnile; tiščal jih je pod kamenje, zabadal v trhle šture, plazil po prahu, obešal po grmovju in drevju, ali zaljubljeno pomakal v špirit k hroščem, ki jih je vedno pogostejše jemal iz žepa, da se je naslajal na njih.

Poglejte, tak je moj prijatelj, kar so mu hrošči zmešali modro glavo!

F. Š.

Novice.

— **Osebnosti.** Višji okrajni komisar v Slovenjem gradu gosp. Anton Čapek je imenovan okrajnim glavarjem.

— Realni profesor v Ljubljani gosp. Emil Ziakowski je šel v pokoj in dobil tem povodom naslov šolskega svetnika.

— Gosp. ravnatelj Fran Raktelj, vodja II. mestne deške šole, in gosp. Valentin Kummer, učitelj na I. mestni deški petrazrednici v Ljubljani, sta na lastno prošnjo s 1. septembrom t. l. trajno umirovljena.

— **Priprave za bodočo gledališko sezono.** Ta teden se zbera člani slovenske drame zopet v Ljubljani in 1. septembra se začne redne vsakdanske skušnje. Dramski repertoar je večinoma že preveden in uloge so izpisane ter razdeljene. Ljubimec g. K. Hašler, in nova najivka, gđ. J. Kreisova, katera imata dva učitelja jezika, prav dobro napredujeta, ter sta naštudirala že več ulog. Nova tenorista, gosp. Hajek in gosp. Turžaski, študirata svoje uloge pri gosp. koncertnem vodji M. Hubadu in g. kapelniku Benišku. Ker so na opernem repertoarju bodoče sezone velike slovanske in klasične opere, se začne tudi zborove skušnje takoj po 1. septembru. Prve dni septembra izide tudi repertoar in seznam gledališkega oboja za sezono 1902/3; operno oboje šteje 8 solistov in solistinj, ter 14 zborovih pevcev in pevk. Za dramo je angaževanih 15 igralk in igralcev za prve, velike uloge. Komparzerijo bodo tvorili gojenci dramatične šole, ki imajo učitelja že od 1. avgusta, ter nekateri člani zbora. Dramatičnih gojencev je letos 32. Pri operah in operetah bo tudi poslej sodeloval vojaški orkester. Začetek sezone je določen na 27. september. Doslej so se pridobili za gostovanje gosp. komorni pevec Fran Naval, gospa Brücklova in gospa Irma Polakova.

— **Nov hotel v Ljubljani.** Kaligarjevo hišo v Koldvorskih ulicah kupil je gosp. J. Tomažič iz Kočevja za 144.000 kron. Kakor se nam poroča, namerava novi lastnik obširno poslopje primerno prezidati, ter ondi otvoriti hotel in kavarno. Kavarna gosp. Pue se preseli drugam.

— **Kostanjevica proti obstrukciji.** Občinski zastop kostanjeviški je v seji dne 24. t. m. izrekel ogorčenje nad postopanjem klerikalnih poslancev v deželni zboru in je imenoval deželnega odbornika dr. Ivana Tavčarja častnim občanom.

— **Občinski odbor v Podkrajju na Vipavskem** je v seji dne 24. t. m. soglasno izvolil za častna občana deželnega poslanca gosp. Božiča in deželnega odbornika gospoda dr. Ivana Tavčarja in to za zasluge, ki sta si jih pridobila s tem, da sta izposlovala deželno in državno podporo za napravo dveh mostov čez Belo v tej občini.

— **Shod v Središču** se je vršil v nedeljo ob ogromni udeležbi. Zborovalcev je bilo nad 1500. Ves trg je bil v trobojnicah. Predsednik političnega društva „Sloge“, dr. Omulec, je vodil zborovanje. Dr. Ploj je govoril izborni in stvarno.

Ravno tako dr. Rosina o narodni avtonomiji. Poslanec Spinčič je izvrstno primerjal istrske razmere s štajerskimi. Resolucije so bile soglasno sprejete.

— **Škofjeloški vodovod** je skoraj dogotovljen. Sedaj se izvršujejo le še inštalacijska dela v posamezne hiše. — Ondotni lekarnar, gosp. Burdych namerava sezidati novo vilo. Načrte mu je napravil ljubljanski arhitekt gosp. Holinsky.

— **Porotno sodišče v Novem mestu.** Prihodnje zasedanje se začne dne 1. septembra. Pri tem zasedanju se bo vršila tudi porotna obravnava proti posestniku Francu Frančiču iz Rateja, ki je, kakor znano, umoril svojo ženo. Ko je bil aretovan, je ušel iz novomeškega zapora in pobegnil v Ameriko, a je bil ujet in poslan nazaj v Novo mesto.

— **Nove čelade** dobe orožniki, ker so sedanje pretežke in prenerodne. Nove čelade bodo narejene od probkovine, sedanje pa se bodo rabile samo še za parado. Kadar sliši davkoplačevalec, kako se na tak način trosi njegov denar, ga gotovo obidejo najveselejši občutki.

— **Zveze slovenskih posojilnic** redni občni zbor bode v četrtek, dne 11. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne v „Narodnem domu“ v Celju. Dnevni red kakor običajno.

— **Uradno poslopje v Poreču,** kjer so nastanjeni državni uradi, je v tako slabem stanju, da se utegne nakrat podreti. Poreški župan je brzojavil namestništvu, naj poskrbi za varnost. Tudi v cerkvi sv. Justa v Trstu se morajo izvršiti neke poprave, ker je desna ladija v slabem stanju.

— **Boj za staroslovensko liturgijo.** Minoli teden je bila v Krku prva staroslovenska maša. Lahko so zaradi tega zagnali silen krik. Krški župan Anton Puglia se je odpovedal županstvu, da — kakor pravijo laški listi — protestira proti uvedanju staroslovenske liturgije v krško stolno cerkev. Občinski odbor namerava poslati vladi spomenico, s katero bo zahteval, da se zopet uvede latinska liturgija, a tudi laški poslanci se pripravljajo, da provzročijo v parlamentu v tej zadevi posebno akcijo.

— **Umestna lekcija.** Neki hrvatski vinotržec iz Pulje je razposlal ponudbe v nemškem jeziku, in sicer tudi po Galiciji. Iz Krakova je dobil naslednji odgovor: „Gospod Nemec! Če hočeš, da bomo mi kupovali tvoje vino, pošiljaj nam cenike v poljskem jeziku, v nemškem pa jih pošlji v Marienburg“.

— **Umrli.** Umrli je v Bovcu ondolni dolgoletni narodni župan gospod Matija Jonko. — Umrli je v Zagrebu gospod Josip Dražil, brat tukajšnjega vodje mestne posredovalnice, gosp. Ivana Dražila.

— **Požar v Martinjaku pri Cerknici.** Velika nesreča je zadela vas Martinjak. Pogorelo je 23 hiš, 73 gospodarskih poslopij, 57 prešičev in 6 goved. Škoda je cenjena brez kmetijskega orodja in hišne oprave ter obleke na 125.000 K. Bada je velika. Vsestranska pomoč je nujno potrebna.

— **Nezgoda pri telefonu.** V sredo zvečer je tudi v Kranju divjala močna nevihta. V Kreutzbergerjevi elektrarni službujoči monter J. Fürst je stal pri odprtem telefonu, ko udari strela v telefon in omami Fürsta.

— **Velik požar v Trstu.** Torek ponoči že po 12. uri je nastal v veliki Dreherjevi pivovarni ogenj. Zgorelo je obširno, kakih 8000 m² obsežno skladišče, v katerem se je shranilo oglje, sode in druge reči. Ogenj se je čudovito hitro razširil. Ko so prišli mestni gasilci, je bila že vsa streha v plamenu. Po stari tržaški navadi je bil vodovod nerabljen. Nekaj časa je bila vsa tovarna v največji nevarnosti, vendar se je posrečilo, omejiti ogenj in rešiti vsa druga poslopja. Škode je kakih 200.000 K. Lastnik tovarne Dreher, se je bil par ur pred požarom odpeljal iz Trsta. Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno.

— **Samomor.** Dne 22. t. m. so dobili v gozdiču pod Prestrankom kobilarnega hlapca Kalistra na tleh ležečega ter že smrdečega. Iskali so ga že 12 dni zaman. Obesil se je na pas, kateri se je utrgal. Zapustil je ženo in dve hčeri.